

DEMENTIE

Contact leggen met dementerenden

Contact maken met mensen met dementie kan lastig zijn, met hen praten over Bijbelse thema's ook. Een boekje met eenvoudige verhalen en kleurige illustraties - in de praktijk uitgetoet - kan helpen.

tekst Tim van Iersel, beeld Matthias Zomer

Dementie is meer dan alleen vergeetachtigheid, het geeft ook problemen met alledaagse handelingen.

“De conducteur liep over straat en ik had te weinig geld,” zegt meneer Anker tegen me. “Dus in het park was er geen vogel te zien.” Ik begrijp niet wat hij zegt. Wanneer ik hem een plaatje van een zonnebloem laat zien, sta ik echter perplex: “Ah, Van Gogh!”

Meneer Anker heeft dementie. Bij dementie denken veel mensen alleen aan vergeetachtigheid. Was dat maar zo. Dementie geeft namelijk vaak ook problemen met alledaagse handelingen, zoals het zetten van koffie, of aankleden.

Verandering in karakter kan eveneens veroorzaakt worden door dementie. Het kan daarnaast zorgen voor taalproblemen: zinnen gaan minder vloeiend, woorden zijn zoek en verhalen worden onsaamenhangend.

Zo spreekt meneer Anker. Ik kan hem doorgaans niet volgen. Hij lijkt in zijn eigen wereld te leven. Vol passie en vuur kan hij soms proberen mij van zijn standpunt te overtuigen, al heb ik geen idee waarover en waartoe. Toch luister ik graag naar hem. Al is het maar omdat ik soms zo wonderlijk verrast word. Zoals wanneer hij de zonnebloem herkent.

Een Van Gogh is het evenwel niet, maar dat geeft niet. Het is een prachtige illustratie in het boek *Dwalen door verhalen*. Hadewey Buitenwerf maakte deze illustratie en negentien andere om met mensen met dementie in gesprek te gaan. Het is ‘een boek om lekker in te bladeren en te kijken, en dat aanzetten geeft tot kleine gesprekken van hart tot hart,’ aldus de maakster in haar voorwoord.

Dat is gelukt, zou meneer Anker zeggen, als hij het kon. Samen bladeren we door het boek en hebben

we zomaar een klein, heel klein, gesprek over Van Gogh.

De illustraties zijn verschillend van stijl. Van meer figuratief tot de stijl van een prent zoals je die ook in een kinderbijbel tegen zou kunnen komen. ‘De illustraties die ik gemaakt heb, zijn gevarieerd van stijl, omdat smaken nu eenmaal verschillen, maar ook om creativiteit te stimuleren,’ vertelt Buitenwerf.

Op iedere linkerpagina staat een paginavullende illustratie. De rechterpagina is gevuld met tekst met veel witruimte. Het beschrijft een thema passend bij de illustratie, zoals het thema ‘Een lekkere geur’ bij een illustratie van ouderwetse eau de cologne.

Bij ieder thema is een Bijbelgedeelte uit de *Bijbel in Gewone Taal* (BGT) gekozen, zoals hierbij het verhaal van de vrouw die met dure olie Jezus’ voeten overgiet. Een alledaagse verhaaltje over geur en lekker ruiken volgt daaronder. Tenslotte zijn er steeds enkele gespreksvragen, zoals ‘Wat vindt u lekker ruiken?’

Uitproberen

Ik probeer het boek uit. Met meneer Anker, maar ook met andere mensen met dementie. Samen bladeren we door het boek. Het boek is niet te zwaar, waardoor ik het gerust in de handen van de persoon met dementie naast me kan leggen. Steeds gebeurt het weer dat de verschillende mensen met wie ik dit boek deel, spontaan erin beginnen te bladeren. Heerlijk ontspannend dus.

De opzet van één illustratie per openslaande pagina werkt. Daardoor raakt iemand met dementie niet overprikkeld. Informatie verwerken is immers

niet meer vanzelfsprekend door de dementie.

Het valt me op dat sommige mensen niet eens naar de illustraties kijken, maar juist de tekstpagina beginnen te lezen. ‘Een lekkere geur, oh ja,’ zegt een mevrouw en haalt herinneringen op. Anderen willen juist niet praten: zwijgend bladeren ze door het boek en we hebben contact in stilte.

Bijna alle mensen met dementie die ik de illustraties laat zien, vinden ze mooi. Mevrouw Van Zijl, zelf ooit fervent schilder, kan ze echter niet waarderen. “Prullelarijen,” kwalificeert ze ze. “Een kind van zes had ze ook kunnen maken.” Mensen met dementie zijn altijd eerlijk.

Bruikbaar

Het boek is zeer bruikbaar voor allen die iemand met dementie willen bezoeken, maar het tegelijkertijd soms lastig vinden om contact te maken, bijvoorbeeld omdat gesprekken niet meer vanzelfsprekend gemakkelijk verlopen, of omdat je specifiek over Bijbelse thema's wilt spreken, maar niet weet hoe.

“Ik zou het heel goed kunnen gebruiken,” zegt een vrijwilliger die verschillende mensen met dementie in het verpleeghuis bezoekt me. “De thema's zijn zo herkenbaar voor deze mensen.” Ze gebruikt wel vaker boeken om samen te bladeren, zelfs bijvoorbeeld een dierenencyclopedie. “Samen een boek bekijken is veel interactiever dan bijvoorbeeld samen voor de tv zitten.”

Een dochter van iemand met dementie geeft hetzelfde aan. Zij vindt een geen kunst met een grote K, maar wel heel passend en mooi voor mensen met dementie. Als ik tenslotte nog een wijkpredikant vraag of hij het kan gebruiken, wanneer hij bijvoorbeeld een gemeentelid met dementie zou gaan bezoeken, zegt hij: “Zeker!”

Achterin staan allerhande tips om het gesprek te bevorderen. Het boek biedt zodoende voldoende handvatten om het gesprek met iemand met dementie over het leven van alledag én Bijbels thema's aan te gaan, maar laat nog voldoende ruimte vrij voor je eigen creativiteit. Want dat blijft altijd nog nodig in het contact; mensen met dementie zijn immers niet in een methode te vangen.

De keuze voor Bijbelteksten uit de BGT is goed, want dat is een toegankelijke vertaling. Een enkele keer zijn de verbanden tussen de illustratie en het gedeelte uit de Bijbel vergezocht, zoals bij de zonnebloem. Daarbij is het thema ‘Sta op en eet wat’, met een Bijbelverhaal over Elia die uitgeput toch wat at en dronk. Meneer Anker zou zich er waarschijnlijk geen raad mee weten. Hij verdwaalt daarin. Gelukkig bieden de andere thema's wel houvast en inspiratie.

Daarom zou ik het boek liever een andere titel meegeven. ‘Dwalen door verhalen’ is wat je iemand met dementie liever niet biedt. Ik hoop houvast, thuiskomen en vertrouwen te geven. Daarvoor reikt het boek juist zoveel mogelijkheden aan.

Hadewey Buitenwerf, Dwalen door verhalen. Bijbelse thema's, alledaagse herinneringen Uitg. Nederlands Bijbelgenootschap, 14,95 euro

Tim van Iersel is als geestelijk verzorger werkzaam bij WoonZorgcentra Haaglanden

www.timvaniersel.nl